

Sollerö Åldringsfond och Stoltgården

Hemmansägaren Storan Anders Persson i Häradsarvet avled år 1958. I samband med begravningen beslöt anhöriga att donera en summa pengar som grundplåt till en kommunalt förvaltd fond. Denna avsågs att användas till förverkligandet av ett ålderdomshem på Sollerön. Detta hade varit ett önskemål under lång tid eftersom det då endast fanns möjlighet för äldre som hade ett behov av särskilt tillsynsboende med vård, att söka sig till Venjan och Sollerö ålderdomshem i Venjan. Detta uppfattades av många som klart otillfredsställande ur solleröbornas synpunkt. Det var t.o.m. så att Venjan fick en negativ klang här på ön eftersom ortsnamnet närmast förknippades med en slags ”deportering” på ålderns höst.

Den fond som sålunda instiftades 1 juli 1958 var avsedd att bidra till att bygga ett Solleröns eget ålderdomshem, helst så centralt beläget som möjligt för att öns åldringar där kunde känna en invand närhet till vår bygdemiljö och till anförvanter och vänner.

Stadgar för åldringsfonden antogs 1970. Där framgick att insamlade medel skulle användas till ”uppförande eller anordnande av bostäder i Sollerö församling”. Medlemsavgift fastställdes till 5:-. Styrelsen skulle bestå av fem valda ledamöter. I stadgarna angavs även att fondens mål ej var att införa ”blomsterlösa begravningar” utan den som ville hedra en avliden persons minne, kunde till fonden ”överlämna ett penningbelopp, ej understigande tio kronor”. Fonden kunde även ta emot donationer.

Storan Anders anhöriga hade en förhoppning att ytterligare bidrag till åldringsfonden skulle tillföras i stället för den vanligen förekommande seden med blommor vid begravningar. Gåvor skulle kungöras på samma sätt som till Blomsterfonden. Denna förhoppning uppfyllde solleröborna i rikt mått och fondens kapital växte årligen. Den förvaltades av en styrelse som inledningsvis bestod av Gustav Svensson, Bond Erik Persson, Agnes Häll, Lars Nyström och Ingegerd Bond. Efterhand ingick jag själv i styrelsen.

Stadgarnas intentioner framhölls även i en skrivelse till kommunstyrelsen i Mora i mars 1983 och även att behovet ständigt ökade. Det påpekades också att hemmet kunde vara ganska anspråkslöst eftersom skolkök, distriktssköterskemottagning och hemsamariter fanns i närheten och var lättåtkomlig service för de boende. Byggnationen skulle även generera ett flertal arbetstillfällen på Sollerön.

Fonden hade under årens lopp ökat i sådan takt att behållningen närmade sig en halv miljon. Under 60-talet hade fonden tillförts en donation från Lars Noréns sterbhus med 200.000:- Det var dock otänkbart att starta en byggnation utan medverkan av Mora kommun. I lokalpressen höjdes flera röster som påtryckning bl.a. av Evald Håkansson och Ingegerd Bond. Namninsamlingar företogs också på ön för att markera opinionen och dessa listor överlämnades till kommunalrådet Gunnar Hållbus.

Skrivelser till kommunen och förmodligen också övriga påtryckningar resulterade i att kommunstyrelsen i maj 1983 beslutade att meddela anslag för projektering av ett servicehus på Sollerön. Enligt kommunens ekonomiska långtidsplanering fanns medel upptagna för ändamålet under 1987.

En arbetsgrupp bildades under 1985 och i denna ingick bl.a. kommunalrådet Gunnar Hållbus, Sven-Erik Åkesson och Nils Uhlén från byggnadskontoret, representanter från socialnämnden samt distriktssköterskan Märta Eriksson och Gun-Britt Persson från åldringsfonden. Arbetet i gruppen var konstruktivt och resulterade bl.a. i att Diös Bygg AB i Mora antogs som huvudentreprenör för en beställning på uppförande av 14 lägenheter med gemensamhetsdel på fastigheten Häradsarvet 212:1 m.fl. för en kostnad av 7.034.100:- exkl. moms i enlighet med anbudet som inkommit, således ett bygge på omkring 9 miljoner kronor.

Belägenheten diskuterades i gruppen och det fanns två alternativ, bägge avseende kommunägd mark. Dels fanns tomten Häradsarvet 119:1 omedelbart söder om kommunalhuset och dels tomten Häradsarvet 146:1 m.fl. cirka 200 meter öster om kommunalhuset. Det första alternativet befanns alltför begränsat med hänsyn till eventuella framtida utbyggnader. Det andra alternativet antogs därför att det bättre uppfyllde de krav som ställdes. Tomten var belägen intill den gamla Stoltgården och det föll sig därför naturligt att det kommande servicehuset skulle få namnet STOLTGÅRDEN. Gruppen hade undersökt lånemöjligheterna, dels statliga bidrag och dels förhållandet att byggnationen var ett högt prioriterat socialt behov och att kommunen därmed skulle ställa borgen för lån.

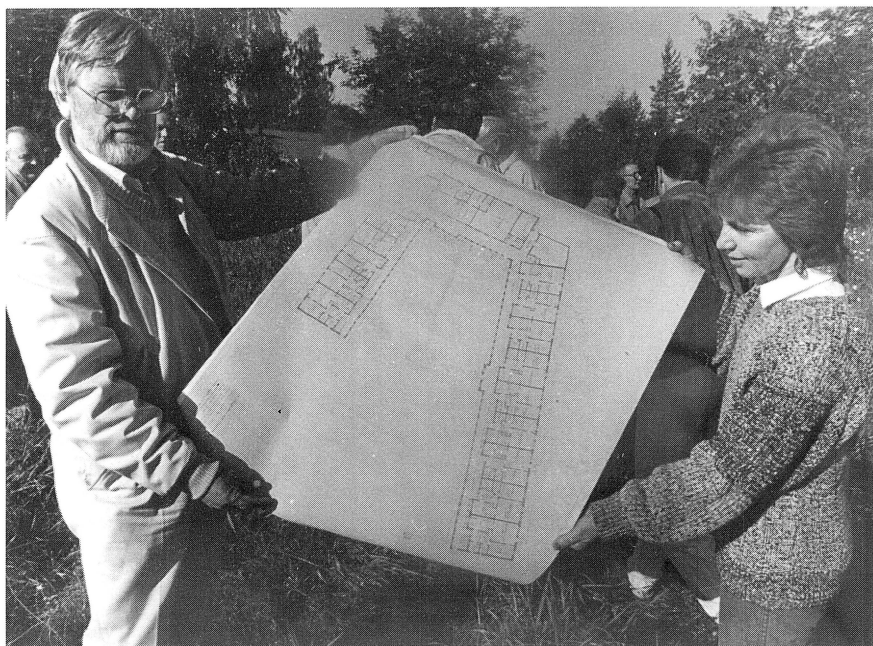
Efterhand ”föll bitarna på plats” och byggstart påbörjades på den plats som av gammalt kallats för Uxlindor några hundratal meter sydost om kyrkan. Det var en stor dag för Stoltgården när det första spadtaget togs sommaren 1987, nära 30 år efter det att åldringsfonden bildades. Pressen var givetvis närvarande när den specialtillverkade spaden med tre handtag sattes i jorden och det symboliska spadta-

Det första spadtaget tas till Stoltgården med den specialtillverkade treskaftade spaden. Denna hanteras av Maj-Lis Burtus, socialnämndens ordförande, Gunnar Hållbus, kommunalråd och som representant för Stoltgården, Gun-Britt Persson.

get togs. De tre skaften hölls av kommunalrådet Gunnar Hållbus, socialnämndens ordförande Maj-Lis Burtus och jag själv som representant för Sollerö Äldringssfond. Tidningarna publicerade självfallet bilder på det första spadtaget och bygglidaren Sven-Erik Åkesson med planlösningen. Kyrkoherde Bo Wallin kastade även upp en jordtorva mot himlen och åkallade Guds välsignelse över bygget som skulle gagna Solleröns befolkning.

Huvudentreprenörens arbetschef var Lennart Helin och med solleröbon Bert Jonsson som arbetsledare. Den totala byggnadsytan omfattade 1100 kvadratmeter och inrymde 14 lägenheter samt gemensamma utrymmen i form av kök, matsal, dagrum, terapi- och hobbylokaler samt studierum.

Sven-Erik Åkesson och Gun-Britt Persson visar ritningar till den ursprungliga byggnaden.

Fasaden bestämdes till stående träpanel och färgsättningen röd för att smälta in i den omgivande miljön så tilltalande som möjligt. Lägenheterna var dels 2 rum med kök, 1,5 rum med kök samt enrummare med kokvrå, varav 1 särskilt handikappanpassad lägenhet. Åldringsfonden ägde nio lägenheter, församlingen och pensionärsföreningen en vardera. Dessutom disponerade Mora kommun och blomsterfonden lägenheter. Samtliga lägenheter finns i markplanet. De boende blir tillsammans med ägarna fullvärdiga bostadsrättsinnehavare. Vid byggstarten rapporterades att inresset för boendet på Stoltgården var stort och byggnationen beräknades vara klar till påföljande vår då inflyttning utlovades.

Fondens medel har helt och hållet använts till Stoltgårdens uppförande, dels genom att man från början löste in 9 lägenheter med 309.812:- samt betalade storköksutrustning, kylrum m.m. med 132.035:-. Vid tillbyggnaden 1991 kunde fonden bidra med 308.275:-. Därefter har fonden betalat in ytterligare 141.179:- och äger numera samtliga 23 lägenheter. I stort sett kunde den planerade byggnationens tidsplan följas. Den officiella invigningen skedde den 15 april 1988.

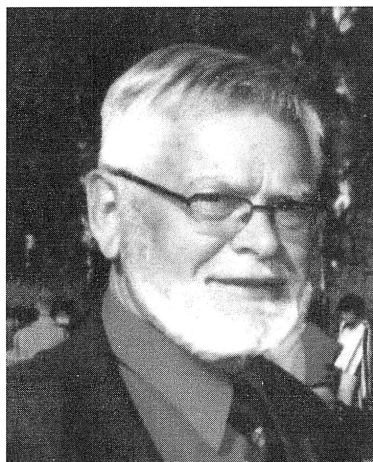

Från invigningen 15/4 -88. Sången leds av prästparet Bo och Karin Wallin samt Maj-lis Burtus.

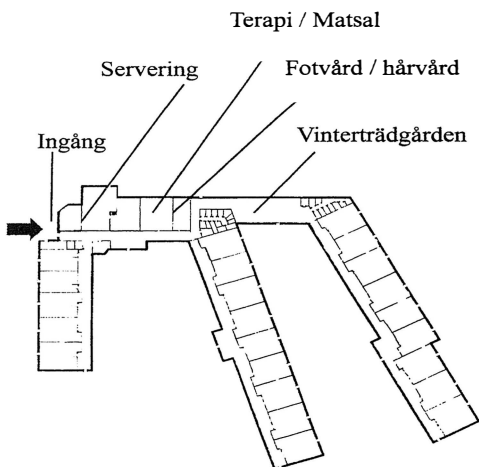
Redan i mars 1988 flyttade de första gästerna in i Stoltgården. Det var Ingegerd Bond och Karin Trapp (Kall Kari) och samma månad hade redan 10 gäster flyttat in. Inom kort var samtliga lägenheter besatta. Ingegerd blev sedan under många år de boendes representant i styrelsen för bostadsrättsföreningen och hon åtog sig även att bli administratör för Åldringsfonden.

Från början hade köket endast fungerat som ett s.k. mottagningskök, dit mat levererades och värmdes upp. Detta visades sig efter en kort tid vara mycket otidsenligt och ansökan gjordes för att bygga om till ett fullständigt kök. Detta avlogs. Det hade visat sig att efterfrågan på lägenheter var stor och därför utformade Sven-Erik Åkesson en kompletterande planlösning som innebar att utöver köksombyggnaden skulle ytterligare ett tiotal lägenheter tillföras och dessutom vinterträdgård, carport, ett mindre kontor samt att vaktmästarutrymmet blev inrett till ett vardagsrum. Klartecken gavs och utbyggnaden påbörjades 1989.

Vid denna tid var Per-Olov Hjertén kommunens representant i bostadsrättsföreningen, men han avsåg sig inom kort och Sven-Erik Åkesson trädde in i hans ställe. Hjertén hade skött administrationen och Åkesson svarade för ritningarna. Innan han färdigställde dessa skedde studiebesök, bl.a. till Vansbro, där idéerna till nuvarande planlösning i stort sett hämtades. Arkitekten Georg Lohaz, som då bodde i närheten, kom även in med en del idéer till utformningen, men hans lösning antogs inte. Sedan tillbyggnaden skett gavs korridorerna namn; Rönnbärsstigen, Hjortronstigen och Enbärsstigen, vilket underlättade för besökare att hitta fram till rätt

Sven-Erik Åkesson, pådrivande ordförande under många år.

Planlösning av Stoltgården efter tillbyggnaden

lägenhet. Dessutom var det också trivsamt för de boende att känna att man bodde i en namngiven lägenhet.

Byggfirman Diös AB hade svarat för administrationen av bostadsrättsföreningen, men sedan byggnationen avslutats, överläts den administrativa hanteringen till AB Adeförvaltning, Uppsala. Sedan anlätades Ecuero Ekonomiförvaltning och numera svarar ISS Ekonomiförvaltning, Gävle, för räkenskaper, budgetförslag och årsredovisning.

Under senare tid har ytterligare markköp skett, bl.a. vid en exekutiv auktion och även av Mora kommun, så att bostadsrättsföreningen nu är ägare till mark som gränsar mot fastigheter i Solris. Därmed finns möjligheter att i framtiden utföra ytterligare kompletterande byggnationer i det fall att efterfrågan ökar.

Möjlighet att erhålla lägenhet i Bostadsrättsföreningen Soldi på Stoltgården kan man få genom att ställa en ansökan till Socialförvaltningen i Mora, där Gun Stikopers numera är handläggare. Förvaltningen ägde från början rätten till lägenheter men numera är det uteslutande åldringsfonden som disponerar dem. Eftersom det alltid är en formell social behovsprövning med i bilden, tas detta in i det samråd som sker mellan socialförvaltningen och mig som representant för åldringsfonden före det att beslut fattas. Därefter skrivs ett kontrakt, lägenhetsinnehavaren är formell delägare till 40 % och åldringsfonden resterande del. Ansökan kan även förmedlas av fondbestyrelsen. Den vidarebefordras sedan till socialförvaltningen eftersom vi har löpande samråd.

Stoltgården 2006. Foto: Stefan Carlsson

Köket tillhandahåller en erkänt smaklig och omväxlande meny både för de boende och för pensionärer och andra i trakten som kan avhämta matportioner för en rimlig penning. Utbudet bekantgörs även i pressen och kökspersonalen har en skicklighet som av många lovordas. Ständigt inkommer nya gåvor till åldringsfonden och dessa medel är mycket välkomna. Medlen används till förbättringar och nyanskaffningar till gården och gagnar således de boende. Fondens styrelse är numera densamma som bostadsrättsföreningens. Planer och ritningar finns på ytterligare utbyggnad och detta kan ske genom de markköp som skett. Efterfrågan på lägenheter har tidvis varit stor och vissa tider har köerna varit betydande.

De tankar och önskemål som Storan Anders släktingar hade vid hans bortgång 1958, har således burit frukt enligt deras intentioner. Fonden har verksamt bidragit till att Stoltgården nu har sin plats centralt på Sollerön och har blivit en utomordentligt bra och välkänd institution. Det råder allmänt stor enighet om att den fyller en mycket stor humanitär funktion.

Gun-Britt Persson